

Curriculumplanner burgerschap

Informatie en tips voor de begeleider van een werksessie

Curriculumplanner burgerschap

Informatie en tips voor de begeleider van een werksessie

Inleiding

U gaat als begeleider van een team aan de slag met de curriculumplanner burgerschap, een hulpmiddel om de visie van dat team op burgerschap te vertalen naar een curriculum. De eerste stap is bij deze gezet! In dit document vindt u achtergrondinformatie en belangrijke tips voor de voorbereiding van de werksessie.

Inhoud:

- 1 Waarom een curriculumplanner burgerschap?
- 2 Wat is de curriculumplanner burgerschap?
- 3 Typeringen vormgeving burgerschapsonderwijs
- 4 Curriculumtyperingen
- 5 Werken met de curriculumplanner
- 6 Voorbeeldplanning werksessie curriculumplanner

1 Waarom een curriculumplanner burgerschap?

Vanuit het ministerie van OCW is aanzet gegeven om burgerschap een meer herkenbare plaats te geven in het onderwijs op alle mbo-scholen. De ambities zijn verwoord in de [Burgerschapsagenda](#). De recente aanscherping van de eisen van loopbaan & burgerschap met aandacht voor kritische denkvaardigheden geeft een extra impuls voor vernieuwing van het burgerschapsonderwijs. Er is veel vrijheid voor de inrichting en vormgeving van dit onderwijs en dat leidt in de praktijk tot een grote variatie van uitvoeringsvormen (van gedurende één jaar een aantal 'standaard lessen' tot scholen die burgerschap vormgeven door middel van projecten in samenwerking met lokale, regionale en ideële organisaties). De vrijheid die scholen hebben om burgerschapsonderwijs in te richten is voor scholen en docenten belangrijk. Ter inspiratie worden interessante praktijkvoorbeelden van scholen en organisaties verzameld op de [website](#) van het Netwerk burgerschap, een aantal daarvan zijn gepubliceerd in de publicatie '[Van visie naar praktijk](#)'.

In 2017 is het gespreksinstrument 'Een goed gesprek' ter beschikking gesteld aan mbo-scholen. Met behulp hiervan kan het gesprek over de plaats en de waarde (visie en doelen? Refereert weer naar module 1) van burgerschap in de school en/of binnen de opleiding worden opgestart. Het geeft echter geen aanwijzingen voor verdere inrichting van het curriculum.

2 Wat is de curriculumplanner burgerschap?

Deze [curriculumplanner burgerschap](#) is dan ook een logisch vervolg. Het is een hulpmiddel om de visie en de praktijk omtrent het burgerschapsonderwijs te verkennen, keuzes te maken en inzicht te krijgen in de gewenste richting. De Curriculumplanner bestaat uit vijf verschillende modules.

Module 1: In kaart brengen van de bestaande visie en leerdoelen

In feite gaat het om invulling van vragen als: in hoeverre is burgerschap een apart vak of onderdeel van de persoonsvorming van studenten? Vinden de lessen in de klas of buiten de deur plaats? Is de docent onderdeel van het opleidingsteam of zelfstandig? Gebruik indien aanwezig visiedocumenten van de school en resultaten van 'Een goed gesprek.' Kijk ook wat er in de OER en/of studiegids is vermeld over burgerschap.

Tip! Voorkom hier een uitgebreide discussie over of de visie al dan niet passend is. Doel is vooral de visie kernachtig samenvatten, aanscherping van die visie kan uitkomst zijn van de vervolgstappen en kan in stap 5 worden meegenomen.

Module 2: Aanknopingspunten vinden tussen het kwalificatiedossier en burgerschap

Op het werkblad ga je per dimensie van burgerschap markeren wat mogelijke aanknopingspunten zijn met het kwalificatiedossier. Daarna de concrete aanknopingspunten in de tabel vermelden. Het kan gaan om bepaalde kennis en vaardigheden uit een kerntaak, of een werkproces waarbij de omschrijving, het gedrag of het gewenste resultaat te linken is aan een dimensie van burgerschap.

Tip! Je kunt zowel in de dimensies als in het kwalificatiedossier markeren.

Module 3: De huidige en gewenste situatie inventariseren met behulp van de matrix

In drie stappen markeer je aan de hand van verschillende vragen in de matrix eerst de huidige inrichting van het burgerschapsonderwijs, daarna de gewenste inrichting van het burgerschapsonderwijs en tot slot maak je een top 5 van prioriteiten om mee aan de slag te gaan.

Tip! Het is mogelijk om in de matrix meerdere cellen te markeren als die van toepassing zijn.

Module 4: Curriculumschets maken

In drie stappen schets je leerjaar 1 van het beroepsonderwijs, geplande activiteiten voor burgerschap en de mate van afstemming daartussen.

Tip! Doel is om inzichtelijk te maken waar verbindingen mogelijk zijn. Het is een schets van een mogelijke herziening en input voor een vervolg sessie waarbij curriculumontwerp centraal staat.

Module 5: Implementatie

Met behulp van de uitkomsten van de modules 1 t/m 4 maak je een plan van aanpak.

Tip! Beschrijf de doelen voor het burgerschapsonderwijs SMART: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

3 Typeringen burgerschapsonderwijs

Bij het vertalen van de visie op burgerschap naar een curriculum helpt het om te kijken hoe het huidige burgerschapsonderwijs georganiseerd is en of dat (nog) aansluit bij de visie. De onderstaande twee vragen helpen bij het in kaart brengen daarvan :

1 Wat is de positie van de docent?

Is de docent burgerschap onderdeel van het team beroepsonderwijs, of een zelfstandig opererend docent burgerschap (actief in meerdere teams)?

2 Hoe is de uitvoering van het onderwijs vormgegeven?

Is burgerschap een integraal onderdeel van het beroepsgerichte onderwijs, of is het een losse leerlijn?

Op beide vragen zijn uiteraard antwoorden mogelijk die meer genuanceerd zijn, maar het is hier zo geformuleerd om de organisatievormen duidelijk te typeren. De beantwoording van beide vragen levert in theorie vier typeringen op:

Uitvoering:	A Burgerschap is afgestemd op het beroepsonderwijs	B Burgerschap als leerlijn
Docent:		
A Docent verbonden aan team beroepsonderwijs	AA	AB
B Docent werkt zelfstandig, niet verbonden aan een team beroeps-onderwijs	BA	BB

Korte toelichting van de vier typeringen:

- AA: Geïntegreerd in beroepsgerichte projecten/onderwijs, verzorgd door docent die ook betrokken is bij uitvoering van beroepsgericht onderwijs bij een team.
- BA: Geheel geïntegreerd in beroepsgerichte projecten/onderwijs, geen afstemming met team. Deze variant is niet logisch en zal zich niet voordoen in de praktijk

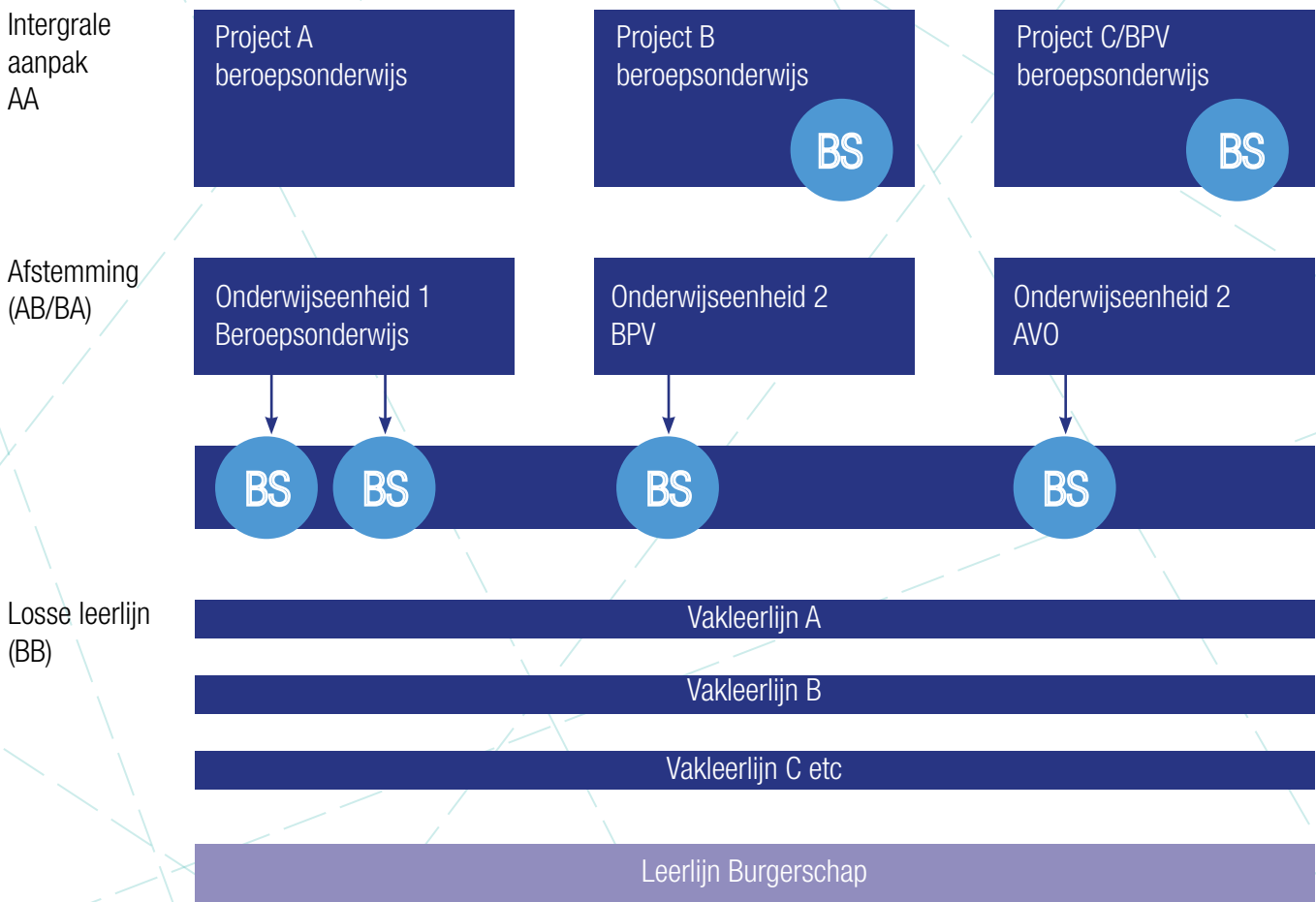
- AB: Zelfstandige vastomlijnde leerlijn, verzorgd door docent die ook betrokken is bij uitvoering van beroepsgericht onderwijs bij een team.
- BB: Zelfstandige vastomlijnde leerlijn; verzorgd door docent burgerschap die voor meerdere teams het burgerschapsonderwijs verzorgt en zelfstandig opereert. Er vindt geen afstemming met de teams plaats.

4 Curriculumtyperingen

De antwoorden op bovenstaande vragen hebben automatisch gevolgen voor de manier waarop het curriculum vervolgens tot stand komt. De varianten AA, AB en BB leveren grofweg drie typen curriculum op, waar je als team uit kunt kiezen:

- Integrale aanpak (AA): in het integraal ontworpen onderwijs zijn onder meer projecten, al dan niet door studenten te kiezen op basis van persoonlijke leerdoelen. Burgerschap maakt onderdeel uit van deze projecten. Er is geen afzonderlijk burgerschapsproject of leerlijn.
- Afstemming (AB): Het beroepsonderwijs is ingedeeld in een aantal 'onderwijseenheden' of 'leereenheden'. Afhankelijk van de thema's wordt in het burgerschapsonderwijs daarop aangesloten. Het is mogelijk dat er daar naast burgerschapslessen worden verzorgd die niet direct aansluiten op het beroepsonderwijs. Kenmerkend voor dit curriculumtype is dat er sprake is van afstemming tussen het team beroepsonderwijs en de docent die het burgerschapsonderwijs verzorgt.
- Zelfstandige leerlijn (BB): Het burgerschapsonderwijs heeft zijn eigen leerlijn, al dan niet geordend naar de vier dimensies. De inhoud is dus niet gekoppeld aan het beroepsgerichte onderwijs.

Varianten in programmering beroepsonderwijs en burgerschap (BS)

5 Praktische tips

Vorbereiding:

- Nodig per opleidingsteam deelnemers uit met verschillende rollen/taken: docenten burgerschap, docenten beroepsonderwijs en eventueel ook teammanager(s).
- Zorg dat er voor de deelnemers zowel een geprinte versie als een digitale versie van de curriculumplanner beschikbaar is.
- Zorg voor minimaal twee verschillende kleuren markeerstiften.
- Vraag deelnemers om mee te nemen:
 - o een geprinte versie van het kwalificatiedossier;
 - o de huidige visie van school/team op burgerschap;
 - o een OER en/of studiegids;
 - o de programmering van de opleiding (leerjaar 1).

Uitvoering:

- Maak per opleiding een team. Maak (als de groepen groot zijn) eventueel tweetallen of subgroepen om de modules uit te voeren.
- Introduceer iedere module, leg uit wat er gedaan gaat worden, welk werkblad gebruikt wordt en hoeveel tijd beschikbaar is.
- Rond iedere stap af met een korte terugkoppeling uit de subgroepen.

6 Programma workshop (voorbeeld)

09.30 **Welkom, kennismaking, doel bijeenkomst, programma**

09.40 **Aanleiding en introductie**

- Landelijk beleid: Burgerschap op de agenda
- Rol Netwerk burgerschap
- Curriculumplanner burgerschap

10.00 **Module 1: Visie en leerdoelen**

- Visie van school op burgerschap in kernwoorden, aanvulling op teamniveau.
Leerdoelen op studentniveau.
- Korte uitwisseling

10.30 **Module 2: Het kwalificatiedossier en burgerschap**

- Aanknopingspunten vinden voor herziening van het curriculum
- Korte uitwisseling

10.45 **Module 3: Inventarisatie huidige en gewenste situatie burgerschapsonderwijs**

- Invullen Matrix (geel en groen)
- Korte uitwisseling

11.15 **Module 4: Curriculumschets**

- Aangeven of en waar burgerschap kan aansluiten op het beroepsonderwijs
- Korte uitwisseling

11.45 **Module 5: Implementatie**

- Wat betekent dit ontwerp voor de organisatie
- Korte uitwisseling

12.15-12.30 Evaluatie en afsluiting bijeenkomst

Aantekeningen

This page is designed for taking notes. It features a solid teal header with the word "Aantekeningen" (Notes) in white. Below the header, the page is filled with horizontal teal lines for writing. A dashed teal grid pattern is overlaid on the page, creating a series of slanted rectangular boxes that span across the width of the page.